

izkaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dob-
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldna.

Štev. 47.

V Mariboru, dne 19. novembra 1903.

Tečaj XXXVII.

Naši deželni poslanci.

Maribor, dne 17. nov. 1903.

Naš marljiv in natančen poročevalec iz deželnega zbora je vestno zabeleževal v našem listu vse korake štajerskih slovenskih deželnih poslancev, ki so jih storili za blagor svojih volilcev in vsega spodnještajerskega slovenskega naroda. Vsak pravično sodeč človek mora priznati, da so naši deželni poslanci v zadnjem deželnozbornem zasedanju v odsekih in javnih sejah bolj marljivo izvrševali svoje poslanske dolžnosti kakor kedaj poprej. To bo tudi narod pripoznal in jim vsekakor izrekel po volilnih shodih svoje zaupanje.

Naš list je gotovo zadnji, ki bi hotel dežel. poslancem kratiti resnične njih zasluge. Toda mi mislimo, da pospešujemo le dobro stvar, da koristimo vsestranskemu napredku štajerskih Slovencev, ako mirno in stvarno, ne oziraje se na osebe, izrazimo tudi, česar smo pogrešali pri delovanju naših poslancev v deželnem zboru. Enostranskih nas brezdvomno nihče ne bo imenoval, kajti tudi vse njih napore v dežel. zboru smo vestno objavljali v našem listu.

I.

Neovrgljivo je, da naš narod zadnji čas v javnosti zopet bolj krepko in neustrašeno povdarja svoje narodne pravice in pogosteje kaže svojo narodno zavest. Toda živahnjše narodnostno življenje ni našlo odmeva pri naših poslancih, oni so ostali — brez temperamenta,

zaman smo pričakovali odločnejših nastopov. Ali ni med drugim skrajno žalostno, da si izmed vseh osem slovenskih poslancev v teku osemtedenskega deželnozbornskega zasedanja nobeden ne upa izgovoriti slovenske besede? To je neodpustno, in gotovo ga ni odločnega Slovence, ki bi ne soglašal z nami, da zaslužijo naši poslanci v tem oziru naravnost izjavo splošnega nezaupanja. Doma hitimo govorniki od zborovanja do zborovanja, od bralnega društva do bralnega društva ter vspodbujamo ljudstvo, naj rabi povsodi svoj slovenski jezik. A naši poslanci — — —? Če bo narod moral gledati, da njegova navdušenost ne najde odmeva niti pri njega poslancih, ali se ne bo tudi njega začela lotevati malodušnost in nebržnost?

V nobenem deželnozbn. zasedanju še nismo zasledili, da bi stopili slovenski poslanci s kakim večjim družabno-političnim predlogom pred zbornico. Nemški konservativci imajo vsaj svoja obligatna in zelo pametna predloga o kmetijskih domovih in lovski postavi, naši poslanci nimajo niti kaj sličnega. Pri debati o nagodbeni obnovitvi se ni oglasil noben slovenski poslanec, kakor da bi jim bila vprašanja neznana, ki presegajo meje njih volilnih okrajev.

Kaj je vendar z vrašanjem o upravni samostalnosti Sloven. Štajerja? Svoječasno je za to vprašanje urednik našega lista prvi rabil klic »Proč od Gradca!« in od tedaj odmeva ta klic z vsakega zborovanja. A naši poslanci v tej zadevi ne store niti najmanjšega koraka! Poslanci so nekaka

eksekutiva narodnih želj in zahtev, njih dolžnost je, da se trudijo uresničiti ljudske vzore, a glede vprašanja naše samouprave se nič ne zgodi. Ali so morda poslanci nasprotni tej splošni zahtevi? Ali ne vedo najti pravih korakov? To moramo enkrat izvedeti, da vemo uravnati svoje delovanje med ljudstvom! Mi ostanemo seveda na vsak način navdušeni privrženci samouprave v smislu, v katerem smo jo že večkrat razlagali.

Delovanje nemško-nacionalnega voditelja ljutomerskega glavarstva, pl. Rajnerja, njegovega ondotnega komisarja Zofala, ki je opsoval Slovence za »svinjo«, in vernega učenca Rajnerjevega pri mariborskem glavarstvu, pl. Lorange, bi se moralo javno pribiti in osvetliti v dežel. zboru. Mi časniki se zgražamo in razburjamo zaradi njih nasprotnega nam delovanja, gospodje poslanci pa, ki bi morda le kaj dosegli, pa ostajajo hladni, kakor bi se vse to godilo daleč, daleč kje v deveti deželi, in ne v njih volilnih okrajih. Škandal je tudi, kar se je zgodilo v Konjicah pri otvoritvi ondotnega okrajnega glavarstva. Namestnik grf Clary si je dal povabiti vse župane glavarstvenega okraja v Konjice, in ko so prišli tje, poslušati so morali tam dolgočasno grofovo predavanje, ki je bilo popolnoma v tujščini, niti ene slovenske besede ni pravični grf izgovoril ali dal po kom drugem izgovoriti. Kdo bo plačal županom čas, pot in druge stroške za to nepotrebno parado?

Listek.

Prisega v večnost.

(Resnična pripovedka; prevel Ivan Vuk.)

(Dalje.)

»In če vendar ni prazna sanjarija?« rečem. »Kaj pa, če se tako nagloma umrli pobratim duševno živi?«

»Potem je na pobratimstvo pozabil in prelomil prisego!« mi pretrga besedo.

»— in če je njegov duh zvest prijateljstvu in nepremišljeni prisegi«, nadaljujem, »ter obdaje sedaj naše obližje, ne da bi mi čutili?«

»Nikoli!« reče zamolklo Evald; »in če bi bilo to tudi res, kaj mi to koristi, ako pa ne vem, je-li resnica ali samo domišljija.«

»Kaj pa, ako mu je nemogoče spolniti prisego, morebiti že zato, da bi nam ne škodovalo? Pustita vajinega pokojnega pobratima mirno počivati, odvežita ga njegove prisege, ki bi skrivnosti onega življenja, katerega le vera in upanje razsvetli, tako predrzno razkrila!«

»Jaz se strinjam z vami«, reče Lekold, ki je dosedaj molčal. »Najin tako objokovan prijatelj je isti večer gotovo nosil v sebi že kal smrti, ter imel v njenem obližju temno

slutnjo. Zato ga rad odvežem dane prisege. Ne greniva mu miru, dragi Evald, ampak spoštujva njegov spomin z vedno tesnejšim pobratimstvom!«

»Ha, ha, ha!« nasmeje se Evald, vendar tako prisiljeno in strašno, da so se mi lasje jezili; »še z vedno tesnejšim prijateljstvom — za grob! — ne, ne! Celo leto sem čakal, da se mi pojasni, kar me muči že toliko let. Tako prostovoljno dane prisege in še tako hitro zapечатene s smrtjo ne morem odvezati. Jaz se na to pravico sklicujem! Ako še njegov duh živi, naj ga preganja prokletstvo moje prisege, kjerkoli je, ako je ne spolni!«

»Fej, gospod Evald! Vi ste preveč razburjeni, ker bi drugače ne govorili tako. In zato naj bo to vaše govorjenje brez pomena! — Vi se morebiti hočete ostati, jaz pa grem domov!« rečem jezno in se obrnem k vratom.

»Razburjen?« odgovori mirneje, »da, ker še ima leto le ure. Pa tudi jaz hočem domov, v samoto. Takoj pridem, ako me hočete čakati, le par besed še imam govoriti s prijateljem. Prosim pa, da molčite o tem, kar veste!«

»O tem bodite brez skrbi!« odvrnem in odidem ven; postalo mi je že neznosno v tej družbi. Nagla smrt tega, katerega sedež sem jaz zavzemal, prisega, taka predrznost,

zadnja ura ob letu vezane prisega! Kar gomezelo mi je po hrbtu.

Čez dolgo časa pride Evald in bil je zopet prejšnji veseljak. Prosi me, naj nekoliko potrpi, ker še gresta s prijateljem na grob umrlega. Zopet so mi zleteli mravljinici po hrbtu. Po noči — iti na grob, ob uri prisega!? Brrr!

Čez dolgo časa pride Evald bled in z veliko naglico, kakor bi ga notranja moč gnala k meni in reče: »Pojdite, pojdite, voz je že davno naprežen, konji že nočejo več stati; midva morava biti doma, predno bo minula ura!«

Jaz se ustrašim in rečem: »Zakaj tako naglo? Ako smo tako dolgo čakali, še lahko par ur tudi ostanemo.« Ni mi bilo ljubo, da bi sedel sam s tem čudnim človekom in zdelo se mi je, da me zadene mrtvoud, ako zmislím na prisego.

»Jaz ne morem! Konji morajo domov, ker jutri zopet idejo«, odgovori, ne da bi me pogledal. »Hitro, samo to kupico vina še!«

Pri tem je vzel kupico, izpraznil do dna in planil ven.

Jaz vstopim v voz, tresoč se po vsem telesu. Evald prime za vajeti in v divjem diru je slo po cesti. Bila je krasna jesenska noč, akoravno ni bilo meseca. Milijon zvezd je svetilo tam dol z neba na zemljo, da se

Praznovanje 1600 letnice smrti sv. Viktorina v Ptuju.

Dnevi od 2.—8. novembra t. l. so bili za mesto Ptuj velepomembni, častni in pa obenem dnevi milosti.

Jednake svečanosti kakor te dni, Ptujčani že od l. 1844. niso videli. Takrat se je praznovala tisočletnica obstanka mestne farne ptujske cerkve — kakor poročila zgodovina — ob velikanski vdeležbi i meščanov i posebej okoliškega ljudstva.

Letošnje 1600 letnice smrti sv. Viktorina, ptujskega škofa in mučenika, nismo tako sijajno obhajali. Ni bilo čutiti po mestu tistega verskega, slavnosti prijaznega duha kakor je vel l. 1844.; ni se starinsko zidovje veličastne cerkve omladilo v cvetju in vencih; niso spomina vredni napisi pravili dohajajočim, kaj se godi; izvrstno ubrani zvonovi starega in ctemnelega stolpa niso pozdravili 34 procesij in naše oko ni uživalo tega veselja, da bi videlo do 50.000 romarjev, kakor je vse to bilo l. 1844.

Verske in politične razmere so se od tistega časa dokaj spremenile. Ni bilo mogoče razviti programa, kakoršen bi bil primeren tej redki in za Ptuj častni svečanosti in kakoršnega bi proizvajali prav gotovo po drugih mestih ob enakih prilikah!! Saj je znano, da je Ornig naš župan!

Dasi se je pa slovesnost obhajala v skromnem obsegu, vendar je prav gotovo vsakemu udeležencu napravila veliko dušno veselje.

V naslednjih vrstah hočemo orisati kratkoma celi razvoj omenjene svečanosti. Naj tudi širni slovenski svet zve, kaj se je godilo v Ptuju, naj se tudi on spominja prednikov, ki so po naših pokrajinah oznanovali in branili sv. katoliško vero!

Opozorili so na to slovesnost že l. 1888 naš zdajni prevz. vladika, takrat še ces. kr. dvorni kaplan na Dunaju, v knjigi »Sveti Viktorin«. Za letošnje kanonične vizitacije so pa — kakor tudi poznej v pismih — navduševali za nje dostojno obhajanje.

Bilo je težavno, narediti v današnjih prav neugodnih razmerah povsem in vse zadovoljujoč program. Konečno se je določilo, da se za slovesnost odmeri tridnevna ali triduum.

Čudno-hitro so sv. oče s pismom z dne 5. oktobra 1903 podelili popolne odpustke vsem tistim, ki od 2.—8. novembra prejmejo sv. zakramente in na njih namen

molijo pri oltarju sv. Viktorina v cerkvi sv. Jurija v Ptuju.

Na posebej v ta namen sklicanem zborovanju č. g. župnikov ptujske dekanije se je dne 26. oktobra t. l. sklenilo, da se tudi ljudstvo posameznih župnij vdeleži teh popolnih odpustkov. To misel so prvi sprožili naš za dušni blagor tako vneti prevz. knez in škof. V posebnem pismu so tudi želeli, da se došlim romarjem v domačem jeziku pojasni pomen slovesnosti.

Le-ta se je razcepila na dva dela; zvečer je bila nemška pobožnost za meščane, predpoldan pa za slovenske romarje iz okolice. Na vernih duš dan ob polu 6. uri zvečer je slovesno petje zvonov s starega stolpa-samoteža oznanilo mestu in okolici otvoritev pomenljivega in milosti polnega časa. Ob 6. uri je čast. gosp. mestni kaplan Pšunder imel uvodno pridigo. Po pridigi so bile slovesne večernice z blagoslovoma pri Viktorinovem oltarju, in to vsak večer tridnevno. Pri istem oltarju so se v proslavo svetnika te tri dni služile skoro vse sv. maše, kakor tudi velika sv. maša ob četrt 11 vsakega dne.

Ganljiv prizor nam je pripravil dan 3. novembra. Okoli devetih je prišla precejšnja procesija iz Vurberga pod vodstvom vlč. g. župnika Gunčerja. Človeku se je milo storilo, ko je gledal moleče in pevajoče množice vrveti v prostorno cerkev. Okoli tri četrt 10 so zvonovi pozdravili dobrih 500 Markovčanov, katere je dovedel ondotni gospod kapelan. Ta gospod je nato v navdušeni, živi besedi bodril romarje, naj ostanejo stanovitni v sv. veri! Ker je bil 3. november ravno praznik sv. Viktorina, bila je pri njegovem oltarju pontifikalna sv. maša, katero so ob obilni asistenci služili vlč. g. prošt J. Fleck. V večjo proslavo jubileja so veleč. gospod prošt dali na lastne stroške oltar sv. Viktorina prenoviti in v kolikor je bilo mogoče, slogu cerkve prikrojiti, za te dni pa bogato oplesti. — Zvečer ob 6. uri je bila nemška pridiga č. g. Stuhca.

Še večje dušno veselje nam je priredila sreda 4. novembra. Dobrih tisoč romarjev je prišlo: s Hajdine, na čelu jim vlč. g. župnik Sorglechner in č. g. kaplan Rožman; od Sv. Marjete pod vodstvom vlč. g. župnika Šuta; in s Polensaka, katere je dovedel vlč. g. župnik Valenko. Skoro nedogledno vrsto so tvorili Marjetčani, Polenskim se je pridružilo precejšnje število Tomaževčanov. — V dobro premišljenem govoru je č. g. Rožman s Hajdine proslavljal Viktorina. Posebno dobro je v uvodu povdarjal, naj se Ptuj ne vstraši,

ko gleda množice ljudi prihajati od raznih strani; saj niso divja druhal in rope-žalpa sodrga, marveč mirno in verno okoliško ljudstvo; in glasovi, katere je slišati — saj niso divje bojno vpitje, ampak vroče molitve in pobožno petje! — Ta dan so prišli odpustkov dobivat veleč. gg.: dekan Kralj iz Zavrča, župnik Hirti iz Slivnice in župnik Moravec od Sv. Lovrenca nad Mariborom. — Na večer ob 6. uri je čast. g. vikar Horvat slavil sv. Viktorina kot eksegeta, kot neustrašenega boritelja zoper krivoverstvo. Njegov vzgled naj bi tudi zdajne prebivalce ptujskega mesta osrčeval, da se kakor nepremagljiva armada postavijo v boj zoper krive preroke današnjih dni!!

Častit in slaven dan je bil četrtek 5. novem. Toliko ljudstva! Vrtega so Ptuj počastili in romarje razveselili s svojim obiskom vlč. g. kanonik Jernej Voh iz Maribora, častni kanonik Hajšek iz Sloven. Bistrice, dekan Jakob Caf od Sv. Tomaža s svojim gosp. kaplanom Močnikom, župnik Zadravec od Sv. Lenarta, župnik Menhart od Vel. Nedelje.

Čez 1200 romarjev so privedli č. g. dušni pastirji od najbolj oddaljenih krajev dekanije, in sicer vlč. g. župnik Sinko z vlč. g. vp. župnikom Repičem in č. gosp. kaplanom Ocvirkom do 500 Lovrenčanov; vlč. g. župnik Tomanič s č. g. kaplanom Kozodercem do 500 Vrbanjčanov; okoli 200 Andraševčanov je pa dovedel tamošnji vlč. g. župnik Ožgerl.

Reči se mora, da je bil to najsijajnejši dan cele tridnevno. V navdušeni in vznositi besedi je slovit pridigar vlč. g. Sinko romarjem povedal, zakaj so prišli k oltarju sv. Viktorina, jih pa tudi bodril, naj se po vzgledu sv. Viktorina ne dajo premotiti od nikogar. Neomahljivo naj ostanejo zvesti sv. katol. cerkvi! Katoliško naj bo njihovo mišljenje, katoliško njihovo dejanje, katoliško vse njihovo življenje! Po pridigi je bila slovesna sv. maša, pri kateri so romarji ob spremljanju krasnih novih orgelj tako navdušeno peli slovenske cerkv. pesmi, da smo bili vsi razočarani.

Veleč. in prezaslužni g. prošt J. Fleck so imeli na večer sklepno pridigo, v kateri so z mladeniško navdušenostjo kazali svojim faranom sv. Viktorina kot mučenika, ki je raje umrl, nego bi dal slovo Kristusu in njegovi cerkvi. Pridobil si je s tem nevenljivi nebeški venec, v katerega naj mu Ptujčani še vvezejo troje biserov: njih lastno vero, upanje in ljubezen. Kaj ganljivo je bilo, ko so se potem pri večernicah molile litanije presv. Srca Jezusovega. Naj bi pač v plamenu

je videla ne samo cesta, temveč tudi razni predmeti v obližju.

Akoravno tedaj ni bila taka tema, vendar mi je bilo tesno pri srcu, ko sem sedel zraven Evalda, ki je nenavadno molčal in gledal v noč. V mestu se začujejo vdarci jednajste ure.

Konji drviijo naprej po cesti in visoki jagnjedi ob potu se prikazujejo in izginjajo kakor blisek. To je bila vožnja bolj po zraku kakor po zemlji. Hotel sem govoriti, pa Evald mi ni dal odgovora. Tako pridemo v vas in v moje veselje je bila gostilna še odprta in v njej mnogo ljudi. Evald še ni nikdar mimo šel, da bi ne pogledal na to gostilno in isto sem pričakoval tudi sedaj; vendar se še on ni ozrl na njo. Zato sem mu rekel: »No, ali ne bova pogledala, kdo je notri?«

»Ne!« odvrne on zamolklo, vendar kakor bi se vzdramil, reče in zadrži konje. »Ako želite, lahko izstopite, jaz konjev ne morem pustiti. Pa hitro, drugače se odpeljem!«

To je zvenelo tako nevljudno, da ga nisem več prosil, ker mi je bilo le za to, ga nekaj ur zadržati in razvedriti. In zopet sva dirjala dalje po cesti mimo raznih znamenj in križev, katerih je bilo obilo postavljenih. Tako sva prišla od glavne ceste na pot, ki pelje skozi gozd.

Nekaj poskusov, se pogovarjati z Eval-

dom, mi je šlo po vodi in tako sem molčal tudi jaz.

Ne morem tajiti, da me je obdajala neka groza ter sem si očital, zakaj sem se udal tej veselici in nisem rajši odpotoval. Vtis prejšnjega pogovora, skrivnostno zarotena noč, samotna vožnja z možem, pred katerim so me obhajali mravljinici in potem še polnočna ura v tem kraju, napravljalo je na me vtis, da sem si lahko očital lahkomišljenost.

Nazadnje sem obrnil vso pozornost na vožnjo, ker sem se bal pri tej hitri vožnji nesreče, tembolj, ker sem opazil, da Evald drži malomarno vajeti. Ko pridemo v bližino gozda, v katerem je skrivnostno »šepetajoča smreka«, plane Evald ob moji strani nakrat kot bi ga zbedel, po koncu, tako, da so mi lasje klobuk privzdignili, ter sem se plašno ogledal okrog sebe. Evald pa zakriči z mozeg pretresujočim glasom: »Gorje!« in pade nazaj na sedež. Vajeti so mu odpadle, kar sem k sreči opazil in jih zgrabil. Toda v tem trenutku skočijo konji nazaj, se vpenjajo tako, da se je oje postavilo po koncu in razgetajo. Hotel sem skočiti z voza, vendar neka skrivna sila me je držala. Ogledal sem se okrog, da bi videl ali zapazil vzrok temu, vendar nisem ničesar videl kakor to, da smo bili ravno pod »šepetajočo smreko«. Znabiti so se vajeti zamotale, da konja ne moreta speljati; po-

skušal sem jih spraviti v red, tepel konja vse zastonj; voz se ni ganil. Vajeti so bile v redu, konja se vpenjata, razgetata, prhata, kopljeta s kopiti, vendar voza nista mogla spraviti z mesta. In Evald? Ali ga je zadel mrtvoud? Tresem ga, kličem po imenu; toda nobenega odgovora. Kolikor sem v temi in v smrtnih skrbeh radi konjev opazil, ležal je Evald naslonjen v sedežu in strmel nepremično v temo.

Še enkrat zavpijem: »Za božjo voljo, Evald! odgovorite mi, kaj vam je? Glejte, voza ni mogoče spraviti z mesta. Kaj se je zgodilo? To je nesreča!«

On pa reče liki umirajočemu: »Nesreča? da, nesreča! Gorje, torej vendar! gorje! ti si!« In v hipu plane zopet po koncu in zavpije: »Domov, domov!« ter pade zopet nazaj.

Mene spreleti mraz, kot bi bil imel mrzlico, vendar, da je Evald pri življenju, mi da pogum, da primem trdneje za vajeti, udarim konje in zavpijem: »V imenu troedinega Boga, naprej!« In v tem hipu potegnejo konji s tako silo, da sem mislil, voz se zdrobi v tisoče koscev in prhajoč drviijo naprej iz gozda, kjer so zvezde zopet milo in mirno gledale na nas.

(Konec sledi.)